

נא לא להוציא מביהכ"נ עד יום ב'
ואם בדעת הגבאים לגונוזו במוצ"ש,
ניתן לקחת במוצ"ש.

דבריהם

דרשות ומאמרים
מלאים וגדושים בדבקות ואהבת ה'
מלווים בסיפורים מלהיבי הנפש
על סדר

שמיני

◆ קבלת יסורים באהבה ◆

נכתב בעזרת החונן לאדם דעת
על ידי
יוסף חיים ב"ר דניאל זצ"ל אליהו

הוקדש לעילוי נשמת
מרת רבקה בת שלום ולאה ע"ה
נלב"ע כ"ג ניסן תשנ"ח
ת.נ.צ.ב.ה.

כל הזכויות שמורות

למחבר

לפרטים

054-8428679

לקבלת החוברת ניתן לשלוח
בקשה לכתובת המייל:

D0548428679@gmail.com

וכן ניתן להוריד דרך אתר דרשו
תחת השם "גליון דברי חיים"

שמיני

קבלת יסורים באהבה

וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נֹדֵב וְאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יי' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתֶם: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יי' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי יי': וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יי' לֵאמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדֹּשׁ וְעַל פְּנֵי כָּל הָעָם אֶכְבֵּד וַיִּדָּם אֶהֱרֹן: (ויקרא י א-ג)

אומר רש"י וידם אהרן: קבל שכר על שתיקתו, ומה שכר קבל? שנתייחד עמו הדבור, שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי יין (ת"כ שם ל"ו. ויק"ר שם). כמ"ש בפסוק ח' וַיִּדְבֵּר יי' אֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר: יִין וְשִׁכָּר אַל תִּשְׁתַּתְּ אֹתָהּ וּבְנִיךָ אֶתָּךְ בְּבִאָכֶם אֶל אֶהֱל מוֹעֵד וְלֹא תִמָּתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:

בדרך כלל הקב"ה מדבר עם משה שיאמר לאהרן או לבני ישראל כמ"ש וידבר ה' אל משה דבר אל אהרן וכו', וכאן נתייחד הדיבור לאהרן לבדו, וַיִּדְבֵּר יי' אֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר.

וכך נאמר במדרש (רבה ויקרא י"ב ב') אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחְמָן זֶה הַדְּבוּר נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה בְּסִינִי, וְלֹא נֹדַע לוֹ עַד שֶׁבָּא מַעֲשֵׂה לִידוֹ. אָמַר מֹשֶׁה לְאֶהֱרֹן, אָחִי, בְּסִינִי נֶאֱמַר לִי שְׂאֵנִי עֲתִיד לְקַדֵּשׁ אֶת הַבַּיִת הַזֶּה, וּבְאֲדָם גְּדוֹל אֲנִי מְקַדְּשׁוֹ, וְהֵיטִי סְבוּר שְׂמָא אוּ בִי אוּ בְךָ הַבַּיִת הַזֶּה מִתְקַדֵּשׁ, וְעַכְשָׁיו שְׁנֵי בְנֵיךָ גְדוֹלִים מִמֶּנִּי וּמִמֶּךָ. כִּיִּן שְׁשִׁמַּע אֶהֱרֹן

שָׁבְנוּ יִרְאֵי שָׁמַיִם הֵן, שְׁתַּק וְקִבַּל שְׁכָר עַל שְׁתִּיקָתוֹ, וּמִזֵּינִן שְׁשִׁיתָק, שְׁנֶאֱמַר (ויקרא י, ג): וַיִּדְם אֶהָרֶן, וּמִזֵּינִן שְׁקִבַּל שְׁכָר עַל שְׁתִּיקָתוֹ, שְׁזָכָה וְנִתְיַחַד אֵלָיו הַדְּבֹר, שְׁנֶאֱמַר: וַיִּדְבֵר ה' אֶל אֶהָרֶן.

וידום אהרן

הקשה בספר 'צמח ה' לצבי' לרבי צבי הירש המגיד מנדבורנה זיע"א

(וכן הקשה בספר מאיר עיני חכמי מהדורא תנינא להג"ר מאיר יחיאל הלוי ז"ל מאוטרואוצא)

רבי צבי הירש המגיד מנדבורנה היה מתלמידיו של רבי דוב בער המגיד ממעזריטש, ולאחר פטירת רבו קיבל על עצמו את רבי יחיאל מיכל המגיד מזאלטשוב זצ"ל למורו ורבו. רבי יחיאל מיכל זיע"ע חיבבו בחיבה יתירה, וקירבו באופן מיוחד, וכאשר נשאל פעם על כך, ענה, זכיתי לששים גבורים תלמידים צדיקים, והגדול שבכולם הוא תלמידי הק' רבי צבי הירש, שאליהו הנביא זכור לטוב חפץ בקרבתו.

ביום כ' סיון תקס"ב נפטר רבי צבי הירש בעיר נדבורנה ושם מנוחתו כבוד, בצוואתו צוה שיחפרו את קברו עמוק מאד, וכן צוה שהגולל ששופכין עליו העפר יעמידו בגובה כל כך, שמקרקע הקבר עד הגולל יהיה יותר משיעור מלא קומתו. וסיפר נכד רבינו רבי צבי מגיד זצ"ל ששמע את טעמו של רבנו ואינו מובן לי, ואמר: מצאתי לו חבר בצוואה זו, הוא הרה"ק רבי שמעון אשכנזי אב"ד דק"ק דאברמיל בעל נחלת שמעון, שצוה גם כן שיעשו לו כן והיה טעמו כדי שיוכל לעמוד בקברו בשעת תפלת שמונה עשרה.

ובספר אבן שתיה מוסיף והנה מי יוכל לרדת לסוף דעת הצדיקים הללו ולהבין טעמם ונימוקם. אך אזכיר לדוגמא מה שאמר אליהו (בבא מציעא פה:): אדאוקימנא לאברהם ומשי ידי ומצלי.

החסיד הנודע גבאי הצדקה המפורסם רבי דוד לייב שוורץ זצ"ל מבני ברק היה מספר מדי שנה בסעודת מלוה מלכה שלפני יום הזכרון של רבינו מעשה נורא, איש אחד מחסידי רבינו שהיה דר בנאדבורנה והיה מקושר לרבינו בלב ונפש, ובגלל עסקיו היה בעת פטירת רבו רחוק מביתו, ומן השמים סייעו בידו וחזר לביתו באותו עת שליוו את ארונו של רבינו לבית עולמו, אך הוא עדיין לא ידע מאומה מפטירתו, וכשחזר לעירו נאדבורנה התפלא לראות שרחובות העיר אינם כתמול שלשום, והכל שובת ושומם, וכששאל מה היום מיומים? אמרו לו: שכעת כל הציבור מחוץ לעיר, כי הלכו ללוות את ארון הקודש של רבינו, נחרד האיש מאוד, ואף לא סר לביתו, אלא שם פעמיו הישר לבית העלמין עם עגלתו ומטלטליו וכל כספו במעילו להספיק להגיע לאשכבתא דרבי

כשחזר מהלויה וחיפש את צרור כספו, והנה שוד ושבר, כל כספו נאבד ואיננו, אחרי שהשיב רוחו והתחיל לחשוב מה אירע והיכן יכול להיות המעות, בא לכלל החלטה, היות והגיע להלויה בעת סתימת הגולל ומרוב צער והתלהבות נדחף בכדי שיהיה לו הזכות לשום עפרא בארעא, וכנראה מבלי משים, כשהתכוף לשים העפר, נפל אז צרור כספו לתוך הקבר.

כשבא הדבר לפני רבני העיר דנו בדבר, ומפחד קדושת רבינו לא רצו להתיר פתיחת הקבר, בכדי לחפש את הכסף מפני חילול הציון הקודש, רק לאחר שסיפר שבצרור כספו זה, היה גם כספים שלוהו מאלמנות ויתומים טרם נסיעתו ליריד, ועתה נשארו כולם בעירום ובחוסר כל, התירו לו לפתוח את הציון הק' במעמד עשרה טובי ורבני העיר.

כשנפתח הקבר במעמד כולם, אחרי צום ותפילה, תיכף נמצא הכסף, אך מה מאד נדהמו לראות שהארון נמצא בעמידה ולא בשכיבה כפי שהכניסוהו, והתפלאו להבין כמה גדולים מעשי הצדיקים ומבטם למרחוק, שציווה להעמיד הקבר יותר משיעור קומתו ויהי לפלא.

על ספרו זה צמח ה' צבי אמר הדברי חיים מצאנו' כל אחד ואחד צריך להיות מוכן למשכן אפילו את השטריימל שלו, על מנת לרכוש את הספר הק' צמח ה' לצבי על התורה, בהיות הספר כרכא דכולא ביה בהדרכות בין בנגלה בין בסתרי תורה וכו' זיע"א)

מדוע נקט הכתוב על שתיקתו של אהרן בלשון "וידום" ולא וישתוק והחריש וכו'?

וביאר: שהבריאה נחלקה לד' חלקים. דומם, צומח, חי, מדבר, המדבר כשמצערים אותו, הוא מתקומם נגד המצער לו כמפעלו. והחי כשמצערים אותו, על פי רוב צועק מצער ובורח להנצל מן הצער. הצומח כאשר לוחצים אותו, או חותכים אותו, אין בידו לצעוק או לברוח, אלא צורתו משתנה, ורואים כי נתקלקל ונשתנה צורתו. מה שאין כן הדומם, כשדוחקין אותו וחותכין אותו, לא ניכר שום שינוי בצורתו.

ובנוסח אחר: המדבר שהוא האדם, קובל על עוול לפי הרגשותיו, וחכמתו עומדת לו לסדר דבריו בדעת. החי שהם בהמות וחיות ועופות צועקים וגועים בקולות משונים ופראים. הצומח כשפוגעים בו הוא נובל. אמנם הדומם איננו משנה צורתו בכל פעם.

ועל כן נאמר "וידום אהרן" שנעשה כמו דומם, בעת שקרה לו האסון הנורא במיתת שני בניו, צורתו לא השתנתה וגם מחשבותיו והרגשותיו היו כבראשונה, כי לא נתרגז ממשפט ה', כי ידע כי "צִדִּיק יי' בְּכָל דְּרָכָיו וְחֶסֶד בְּכָל מַעֲשָׂיו", (תהלים קמ"ה י"ז).

וכתב בבאר יוסף לרבי יוסף צבי סלנט זצ"ל (פר' חוקת) והיינו שלא רק ששתק מלהזכיר בפיו ובשפתיו, אלא גם בלבו ומחשבתו דמם ולא הרהר כלל אחר מדת דינו הנורא מאד. ע"כ.

ולכך קיבל שכר שנתיחד עמו הדבור, ר"ל על ידי שהוריד את עצמו ממדרגת מדבר לדומם, נתעלה מדומם למדבר, דבור עם השכינה.

והנה מזה שאהרן שתק יש פנים לכאן ולכאן, אפשר לומר שטעם השתיקה משום שנתעצב מאוד, ולא קיבל תנחומין מחמת עצבות.

או להיפך ששמח מאוד ולכך שתק שקיבל באהבה, ומיכן נדע איזה שתיקה היתה?

והנה מיד לאחר מיתת בניו, ה' מתגלה אליו ואומר לו את כל פרשת שתויי יין שלא להיכנס למקדש כשהוא שתה יין, והנה כדי שהאדם יזכה שתשרה עליו השכינה, עליו להיות בשמחה, אם כן משמע שאהרן לא רק שדמם בעצבות, אלא היתה זו שתיקה ובלבו שמחה.

וכך כותב רבי ירוחם במכתב שכתב לניחום אבלים (דעת חכמה ומוסר חלק ג עמ' רע"ב מכתב רצ"ו) וז"ל: במצות תורה"ק וידום אהרן, ומזה זכה לפרשת שתויי יין, ואות היא שעניין וידום היה שקבל בשמחה ובאהבה גזירת השי"ת, ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, ובשכר השמחה הזאת זכה להתייחד עמו הדיבור, שאינה באה רק מתוך שמחה של מצוה.

זאת אומרת: אהרן היה בדרגה גבוהה ביותר, שני בניו, הגדולים ממנו וממשה, מתים ביום שמחת לבו, ולא חל בו שום שנוי ותמורה, אלא להיפך הוא שמח, איך מגיעים לדרגה כזו?

חז"ל אמרו (ברכות נד.) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ובגמרא אמרו שצריך לקבל את זה בשמחה.

במכתב שכתב רבי נחום זאב זצ"ל בנו של הסבא מקלם זצ"ל לדודו אחי אביו הוא כותב כך. (כתבי הסבא מקלם עמ' רעח).

וז"ל: ירשני נא כבוד דודי להעיר הערה קטנה ונכבדה בענין מיתת בני אהרן (שמיני י' פסוק ג') ויאמר משה אל אהרן וגו' בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידום אהרן שם". ברש"י בקרובי, בבחירי, ועל פני כל העם אכבד, כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתירא מתעלה ומתקלס. אם כן באלו, כ"ש ברשעים, וכן הוא אומר נורא וגו' אל תקרי ממקדשיך אלא ממקודשיך.

הרי כי תכלית העונש בבחיריו יתברך, שיתירא ושיתעלה ושיתקלם בפני כל, ותתרבה היראה והאהבה, וזה טובה רבה ותקון נפלא לבחיריו הנענשים, שעל ידם יתירא השם יתברך ויתעלה ויתקלם, זהו התכלית היותר נרצה בכמו אלה, לכן תיכף ומיד "וידום אהרן" כי לאיש צדיק וחסיד נחמה היותר גדולה, אשר על ידי מיתת בניו, הקב"ה מתירא ומתקלם, אם כן זולת גבולי התורה בענין האבלות, אין שום מקום להאיש הירא להצטער.

כל צער יותר מהגבול, והבלבול, הם מסכים (מחיצות) מבדילים לתכלית הנכבד הזה, ויותר נראים ח"ו כמהרהר אחר מדותיו יתברך, זאת הצענו אז לפני האברכים בני הבית, עם מה שצריך לזה מן הביאורים, תהילות לא-ל התחזקו כולם חיזוק גדול, וכן תהלה הולכים ומתחזקים. עכ"ל.

מבואר כאן שהקב"ה מתעלה ומתקלם בפני הבריות, על ידי הדין והעונש שעושה בצדיקים, ואם כן אין מקום לצדיקים להצטער על כך אלא להיפך.

מסופר על פטירת בנו של החפץ חיים רבי אברהם, שהיה עליו גדול, וכבר בשנת תרמ"א כשפרסם החפץ חיים את ספרו מחנה ישראל טרם מלאו עוד לבנו אברהם שנים עשרה שנה, אף על פי כן כבר מביא שם החפץ חיים בשמו הערה למדנית עמוקה, שעל יסודה הוא מבסס הלכה מסוימת למעשה עיין שם פרק ל"ג אות ז'.

כשהיה רבי אברהם בגיל 17 לערך למד בישיבת וולוז'ין בראשות הנצי"ב.

והנה בקיץ של שנת תרמ"ו, פרצה בוולוז'ין דליקה שהחריבה את כל העיר לרבות הישיבה, כל זמן הדליקה עבד אברהם ככל תלמידי הישיבה עבודה מפרכת, בנשאו מים לכבוי האש, ברם הרוח גברה עליהם, והכל כלה בעשן.

מאין מקום לשבת בו, הלך ר' אברהם ביחד עם קבוצת בחורים מיד לאחר מכן רגלי לעיר הסמוכה בקשט, מרחק ארבעה מילין מוולוז'ין.

בהיותו מיוזע ויגע, הצטנן וחלה, ריאותיו נפגעו, הוא חזר הביתה, כל עמל הוריו להצילו עלה בתהו, הוא הלך הלך וחלש.

למרות כל הזהרותיהם של הרופאים שאסור לו ללמוד לא יכול היה בשום אופן להנתק מהתורה, בהרגישו כי כחותיו עוזבים אותו, מרר לא פעם בבכי הן כה צעיר אנכי וכה מעט למדתי, ברם משהיו יסוריו בדלים ממנו היה עירני ושמח.

לא פעם היה מוכיח אי אלה חברים מבני הישיבה שהיו נוהגים לתבל לימודם בנגון עצוב, כי את התורה יש ללמוד בשמחה ובאווירה בלתי נוגה, כי פקודי ד' ישרים משמחי לב.

רבות סייע לאביו החפץ חיים בחיבוריו, כפי שהחפץ חיים עצמו מספר בהקדמה לספרו לקוטי הלכות, בהערה להקדמה הראשונה כותב החפץ חיים כי קרא לספרו לקוטי הלכות שכן זה בגימטרייא עם הכולל "זכר בני אברהם הכהן" (617) "שנקטף באביב ימיו בן כ"ג בעונותינו הרבים ובלא בנים, והיה גדול בתורה ובמעלות עד להפליא, ועזרני הרבה והרבה בסידור החיבור הזה, גם הרבה מחידושי תורה בזבח תודה הוא שלו, והיה עמקן נפלא ובעל סברה ישרה, וגם בשניו האחרונות שנחלשו כחותיו, כי היה חלוש גדול כמה שנים, לא רצה למוש מתוך אהלה של תורה, ועמל הרבה על סידור ההלכות שבחיבור הזה, זכות הרבים יעמוד לו שתעלה נשמתו מעלה מעלה, וינוח בשלום על משכבו. ע"כ.

וגם בביאור הלכה בסוף סימן של"ב יש שם ביאור הלכה ארוך שבסופו כותב החפץ חיים, כל עיקר הדברים האלו העתקתי מכתובת יד בני המנוח הרב הגדול בתורה ובמדות טובות, כמוהר"ר אברהם זללה"ה שנפטר בעו"ה בן כ"ג שנה כ' כסליו תרנ"ב לפ"ק.

כארבעה ימים לפני פטירתו, הוליך בלילה לאחר הלימוד מבית המדרש לביתו, אורח זקן עני כדי לספק לו מזון ולינה, האורח אדם חלש וכבד גוף נשען עליו בלכתו, מכובד המשא לקה אברהם בדרך בשטף דם, שהסתיים במוות.

בשעת פטירתו נעדר החפץ חיים מראדין, ושהה בורשה בעיני ספריו, הוא התאכסן בבית ידידו הרב ר' יצחק גרודזינסקי.

בשבת שלפני כן היה זה בתאריך י"ח כסליו תרנ"ב התנצל בפני בני הבית, שהיות והרגשתו אינה טובה, נבצר ממנו לצערו להסב עמהם הפעם יחד לסעודה, ולכן הוא מעדיף להמצא בחדרו במשך כל היום.

בעל הבית רבי יצחק גרודזינסקי שביקש לשמש בגופו את אורחו החביב והיקר, הכניס לו את סעודתו החדרה, בראותו כי האורח אינו טועם אלא כדי לצאת ידי חובה, שאלו לסבת הדבר?

גילה לו החפץ חיים, שאלמלא השבת היה מתענה ביום זה תענית חלום, שכן בליל שבת חלם, שספר תורה נפלה מזרועו.

בצאת השבת קבל החפץ חיים מברק שישוב מיד לביתו, הוא נסע מיד, והגיע לראדין רק ביום שני כ' כסליו, משירד מן העגלה, הבחין בקהל שחוזר מבית העלמין, הכל היו בוכים ומדוכאים.

החפץ חיים נכנס במתינות לתוך ביתו, והתישב שבעה, שום אנחה לא נשמעה מפיו.

לְעוֹלָם אָמַר, אֲבָד גֵּאוֹן גָּדוֹל, בְּהִיּוֹתוֹ אֶךְ בֶּן שִׁיתֶסֶר כָּבֵד חִידוּשׁ חִידוּשֵׁי תוֹרָה כְּאֶחָד הַגְּדוֹלִים, וְסִיּוּם: "ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם" עתה ידעתי כי יהודי אני.

עם זה סיפר את המעשה המובא בספר תולדות אדם (פרק ט"ז) בתקופת האינקביזיציה בספרד בשנת רנ"ב שחטו הרשעים צמאי הדם לעיני אם צדקנית את שני ילדיה האהובים

והיקרים, אשת החיל נשאה אז עיניה למרום, ובלב מחושל לחשה תפלה...

רבונו של עולם, אמנם מאז מעולם אהבתיך, אך כל עוד היו לי ילדי היקרים והחביבים, היה לבי חלוק לשנים, עוד נתבצר שם מקום לאהבה גם אותם, ואילו עתה לאחר שילדי כבר אינם, הפך לבי כולו קן לאהבתי הלוהטת אותך...

עתה יכול אוכל לקיים באמת מצוה זו של ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך"

ואז הכריז החפץ חיים בהתלהבות, רבונו של עולם: את האהבה שאהבתי עד עתה את בני, הריני מוסר מעתה לך...

כפי שמסר בנו הבכור, ר' ליב, סיפר לו אביו לאחר מכן, כי בשעה שקיבל בוורשה את הידיעה המדהימה, עמד במקרה באמצע הסידור לדפוס של סימן שי"א שבמשנה ברורה, שבו נידון ענין "טלטול המת".

כמו כן התאונן החפץ חיים עוונותי גרמו לכך בהוודע לי בוורשה מצבו הקשה נחפזתי לנסוע לביתי, אך מעשה שטן איחרתי את הרכבת המהירה, ונאלצתי לאחר לנסוע ברכבת אטית, מן השמים עכבוני בנסיעתי, יתכן שאלמלי הייתי מוצאו בשובו הביתה בעודנו חי, והייתי מתפלל ומזכיר את מעט הזכויות שישנן בידי, היה מועיל שלא היו משיבים את פני ריקם ומשאירים אותנו בחיים, אכן אל דעות ה' ולו נתכנו עלילות.

מי יודע איזו נשמה היתה לו, ומה היתה תכלית בואו לעולם הזה, יתכן מאד שבימי חייו הקצרים פעל כל מה שהיה צריך.

במכתב תנחומים ששלח החפץ חיים לרעו וידיד נעוריו רבי חיים לייב הכהן מטיקטין על פטירת בנו, בתאריך צום גדליה תרנ"ג שהיה תלמיד בישיבת ראדין.

כותב לו החפץ חיים: אהובי, ידיד נפשי, את גודל צערו שהוא כמעט בלתי שיעור אני יודע, אמנם מה שאנו יודעים מתורתנו הקדושה, שיסורי עם ישראל הוא כאשר ייסר איש

את בנו, וידוע מה שכתבו הספרים שאהבת ה' יתברך לאיש הישראלי, הוא יותר ממה שאדם אוהב לעצמו.

ומה שה' שולח יסורים על האדם, הוא פעמים רק בשביל כלל ישראל. כידוע שהצדיק נלקח בעוון הדור, וכמו שכתוב במשה רבנו ע"ה שאמר "מחני נא מספרך אשר כתבת" ובוודאי כשאחד סובל בשביל הכלל, ועל ידי זה מתקיים הכלל, שכרו של האיש ההוא מרובה מאד מאד, שמתקן בזה הרבה, והרבה יותר ממה שהיה משלים התיקון על ידי עצמו.

ואיתא באבות, וכשאני לעצמי מה אני, על כן אין לנו לדאוג יותר מדי על ענינים כאלה.

ידיד נפשי גם אנכי הוכיתי בחורף בענין כזה, בבני הבחור אברהם ז"ל שהיה גדול בתורה ומעמיק נפלא, אשר כמעט לא נמצא בדורנו, ואיש גדול, גומל חסד בטבעו.

ואך באחת אתנחם, כי אקוה שלא אתבייש ממנו אחר מאה שנים לפני כסא כבודו יתברך בהעלות נפש כזה למעלה.

וגם זה אני אומר לידידי: בנכם היה איש יקר ונחמד, ולא תתביישו ממנו אחר מאה שנים: ובהדי כבשי דרחמנא למה לך? וכו'.

מי לנו גדול מבני אהרן שכתוב עליהם כמה פעמים בתורה דבר אל אהרן ואל בניו וגו' הם היו במדרגה יותר גדולה מהזקנים והנשיאים, ואף על פי כן כתוב וידום אהרן.

על כן ידיד נפשי אנו צריכים להתנחם על מה שהקרה ה' לפנינו ה' יתברך ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וכו' וה' הטוב יגמור חתימתו לטוב בשנת תרנ"ג לו ולכל ביתו ויריק לו ברכתו משמי מעונו כחפצו וכחפץ ידידו נצח. ישראל מאיר הכהן.

משפגש פעם בוורשה את החפץ חיים אחד ממכיריו ומחוסר ידיעה שר' אברהם איננו עוד, שאלו לשלומו? השיבו

הצדיק בשלוה כי הוא נסע לישיבה. בהתכוונו בכך לישיבה של מעלה. (החפץ חיים חייו ופעליו להרב ישר ח"א)

בין אותם נקיי הדעת שהתגוררו בשאץ, היה החסיד רבי יעקב שמשון שפירא זצ"ל, אביו של רבי מאיר שפירא זי"ע ראש ישיבת חכמי לובלין.

רבי יעקב שמשון היה מחסידי רבי משה משאץ זי"ע ונטמן בבית החיים בשאץ באוהל הצדיקים שם.

כידוע בנו רבי מאיר שפירא נפטר על פניו בדמי ימיו ל"ע בשנת תרצ"ד.

ועל סדר השתלשלות ידיעתו על פטירת בנו סיפר ר' יהודה האס ז"ל, עת ישב שבעה ל"ע על פטירת בנו ר' לייבוש האס ז"ל שהיה תלמיד מובהק של ישיבת חכמי לובלין, ונפטר ביום הילולת רבו ז' בחשון.

רבי מאיר שפירא נפטר באופן פתאומי בלובלין, ושלחו מברק מהיר לשאץ, כדי להודיע לאביו על פטירתו.

כשהגיע המברק לשאץ, היו צריכים ללכת להביאו לביתו של רבי יעקב שמשון, אבל אף אחד לא העז להביא את המברק להורים השכולים, ולהודיעם בשורת איוב כזו, לכן שלחו את המברק עם אחד המשרתים הגויים.

בינתיים נודע הדבר בכל העיירה, וכיון שרבי יעקב שמשון היה מנכבדי העיר, התאספו כולם סמוך לביתו כדי להיות עמו בשעה קשה זו.

אך לפליאת כולם לא נשמעו מהבית קולות בכי ושבר, כפי שהיה צריך להישמע רח"ל, פליאתם גדלה ביותר, כשנכנסו לתוך הבית, וראו אותו יושב רגוע ושלו.

כיון שראה אותם עומדים משתאים, פתח ואמר להם בנעימה, אתם בודאי מתפלאים איך קיבלתי את דבר פטירת

בני בקלות כזו, אומר לכם: אם היו אומרים לי לפני לידתו שנותנים לי כעת פקדון לזמן קצוב, כלום לא הייתי לוקח?

בפרוץ מלחמת העולם השניה ברח כ"ק האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא עם כל חצר הקודש מבעלזא.

בימי שהותם בפרמישלאן נהרג בנו יחידו ר' משה ע"י הנאצים ימ"ש על כך כותבת אחת מבנות העיירה בעלזא שחזתה במראה המזעזע.

שבוע או שבועיים לאחר כניסת הגרמנים לעיירה ביום ששי אחרי הצהריים, שמענו כי אנשי הגסטפו והאוקראינים תושבי המקום הציתו את בית הכנסת הגדול, ולא עוד אלא גם חוטפים יהודים ומשליכים אותם חיים לתוך בית הכנסת הבוער.

פרצה בהלה, והיהודים התחילו לנוס לאן שנשאום רגליהם כדי להתחבא מפני הרוצחים.

הגברים של משפחתנו הסתתרו במחסן עצים קטן ליד דירתנו, ואנחנו הנשים חסמנו בגופנו את דלת המחסן.

מבעד לחלון ראינו את הלהבות העולות מבית הכנסת הבוער, ומבתים יהודיים אחרים שהוצתו אף הם.

כעבור שעה יצאתי החוצה לקלוט ידיעות מפורטות יותר על הנעשה בעיר, אך עברתי את מפתן הבית, והנה ראיתי יהודי רץ, פניו חרוכי אש שותתים דם, וכולו מוכה ופצוע, המון גויים רדף אחריו, והוא צעק "יהודים הצילו!!!"

תפסתי את היהודי בכנף בגדו, וניסיתי להכניסו לבית פנימה, אלא שהגויים הוציאו אותו בכוח מידי, והוסיפו להריץ אותו, אין אני זוכרת מה היתה תגובתי, אך כנראה שפרצתי בצעקה, שכן אמי זינקה מן הבית בחשבה שנפגעת.

אמי עוד הספיקה לראות את היהודי הנרדף המוכה, היא הכירה אותו וזעקת שבר פרצה מגרונה, הרי זה ר' משה'לע!"

אז נודע לי שהיהודי האומלל היה ר' משה'לע בנו של הרבי מבעלזא.

לבסוף תפסו אותו הבריונים והשליכוהו לתוך בית הכנסת הבוער, שם נשרף עם עוד ארבעים יהודים.

בעת שמסרו לאביו האדמו"ר רבי אהרן את הבשורה המרה, הפליט, "ב"ה איך האב אויר צו שטייער געגעבן א קרבן" ב"ה זכיתי אף אני לתת קרבן להשי"ת.

האב הגדול החניק את כאבו העמוק בלבו ולא יסף לדבר בענין, בכחינת וידום אהרן.

לקבל יסורים באהבה

בגיטו קומארנא היה הרבי ר' ברוך סאפרין ז"ל מעודד את רוחות היהודים הנדכאים.

הגיטו היה תופת פשוטו כמשמעו, דם יהודי ניגר כמים והמח היהודי רצוף מעוצם הדכדוך, אז אמר הרבי ליהודים שסבבו אותו וחפשו קורטוב של נוחם, הנה אמר הקב"ה כשהמית שני בני אהרן נדב ואביהוא "בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד" כלומר אצל פשוטי "כל העם" יהיה הדבר מוקשה ו"כבד" למה פגעה מדת הדין דווקא בבני אהרן, ואילו "בין קרובי" הם בני בינה היודעים סוד הנהגתי, לא זו בלבד שלא תבצבץ תמיהה כלשהי, אלא שעוד יתקדש שמי בזה "בקרובי אקדש" כי אין חקר לעומק הדין.

פנה הרבי אל מקורביו בעידן הזעם ואמר: הבה ונהיה מן הקרובים לרבנו של עולם ובל נקשה קושיות נקבל הכל באהבה.

*

אומרת הגמרא (ברכות ס.). תנו רבנן, מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, אמר: מובטח אני שאין זה בתוך ביתי. ועליו הכתוב אומר "מְשֻׁמָּעָה רָעָה לֹא יִירָא נְכוֹן לְבוֹ פֶּטַח בְּיַי" (תהלים קי"ב ז').

אמר רבא: את הפסוק הזה אפשר לדרוש מתחילתו לסופו ומסופו לתחילתו.

מתחילתו לסופו דורשים "מְשֻׁמְעָה רְעָה לֹא יִירָא" מה טעם? "נְכוּן לְבוּ בְטַח בְּיִי"

ומסופו לתחילתו דורשים כך: מי ש"נְכוּן לְבוּ בְטַח בְּיִי" אזי "מְשֻׁמְעָה רְעָה לֹא יִירָא. וכן הוא בילקוט שמעוני (איוב רמז תתצ"ז).

בספר תפלה למשה לרבי משה בן ברוך אלמושנינו זצ"ל (כיהן כרב ודרשן בסלוניקי בתקופה שלאחר גירוש ספרד בשנים ש"י-ש"מ. היה בתקופתו של מרן הבית יוסף, ועל ספרו תפלה למשה קיבל הסכמה מרבי יוסף טאיטאצק, שידוע, שהיה ראוי לחבר חיבור כמו השולחן ערוך אלא שמשמים זיכו את רבי יוסף קארו לכך מחמת ענותנותו היתרה, ועיין בשם הגדולים על מעלת קדושתו של מהר"י טאיטאצק)

כותב רבי משה אלמושנינו על המעשה הזה עם הלל כמה קושיות.

א' נפלא בעיני המאמר הזה הפלא ופלא, כי ראיתי בו מן הקושי אשר לא יעלם מעיני פני כל מעיין, כי איך יעלה על לב, ששלם כזה היה מתהלל ומתנשא לאמר, מובטח אני שאין זה בתוך ביתי, הרי אמרו חז"ל אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא?

ב' גם בעיני יפלא הפסוק שהביא לראיה "מְשֻׁמְעָה רְעָה לֹא יִירָא" למה זה לא יירא משמועה רעה? ומי הבטיחו בכך? אחר שהרעות באות על האדם כצדיק כרשע יחד, על עפר החלאות ישכבו החכם יהיה, כמקרה הכסיל גם הוא יקרהו, ולמה זה הלל הזקן בחסידותו היה מובטח שלא היה בביתו?

כי הנה באפשרות היה שיהיה בביתו, ויהיו היסורין באין עליו, ואם נאמר שהלה מחזיק עצמו כל כך צדיק ושלם שאפילו יסורין לא היה ראוי שיבאו עליו למרק עוונותיו, כי לא היו לו עוונות כלל, זה אי אפשר, כמו שהוכחנו מפסוק "כִּי אָדָם אֵין צָדִיק בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחַטָּא:" (קהלת ז' כ') אשר טבע החומר יחייבהו יכריחהו לקלקל דרכיו?

וגם אם היה באפשרות שימצא איש בעולם בתכלית השלמות לבלתי יחטא כל ימיו, גם כי הוא אפשרי רחוק, היתכן שישבח הוא את עצמו על כך?

מבאר רבי משה אלמושנינו זצ"ל אך הכוונה הנכונה אצלי בזאת הברייתא היא, כי אדרבה, הלל הזקן היה כל כך שמח ביסורין, והיה מקבל אותם בסבר פנים יפות, עד כי בקלות הרגל סובלו נטבע בו כטבע שני, היותו מקבל אותם בסבר פנים יפות, ולא הוא בלבד, אלא כל בני ביתו היו מורגלים בזה, ולא היו מטיחים דברים כלפי מעלה חלילה, כי הוו ידעי כי כל מאי דעבדין מן שמיא, אם להפסד אם להויה לטב עבדי.

ולזה כשהיה מהלך בדרך ושמע קול צוחה בעיר, כלומר שהיו צועקים על הצרה אשר היתה בעיר, אמר מובטח אני שאין זה בביתי, רוצה לומר "הצווחה, ולא היה שולל הצרה חלילה, כי הצרה אפשר היה שתהיה גם בביתו, אבל "הצווחה והצעקה" עליה מובטח היה שלא היה בביתו, כי מורגלים היו לקבל הצרות בטוב לבב.

ועל כן לא אמר שראה הצרה, ואמר מובטח אני שאין זה בביתי, אלא ששמע הצווחה, ואמר מובטח אני שאין זה בביתי, וכו' רוצה לומר הצווחה כמדובר.

ואמרו עוד עליו, הכתוב אומר "משמועה רעה לא יירא" ירצה כי לא אמר הכתוב שמועה רעה לא ישמע, אשר בזה האופן היה שולל השמיעה רעה, אך באומרו משמועה רעה לא יירא, רמז שאף אם ישמע שמועה רעה לא יירא ממנה, כי יודע הוא שלטובתו שמע השמועה ההיא, לתקן את אשר עוותו בכח היסורים הבאים עליו, והוא מסכים עם מעשה הלל, כי אף אם היתה הצרה בביתו, היה מובטח שלא היו צועקים עליה, ולכן אמר עליו הכתוב אומר משמועה רעה וכו' כי מסכים מכל צד הוא.

ופירש עוד הדרוש ואמר מאי טעמא משמועה רעה לא יירא? משום דנכון לבו בטוח בה'. ירצה, מפני מה אינו ירא מהרע, אחר שהוא רואה כי רע הוא? והשיב מפני שבוטח בכוראו שהוא לטובתו ולא

לרעתו, וחזר הדין והקשה אעיקרא דדינא ואמר, ומאי טעמא בוטח בבוראו, אחר שהוא רואה בפירוש שהוא רע לו מפורסם? והשיב משום דמשמועה רעה לא יירא, כי ברי לו שלא יירא ודאי, ולא זו בלבד אלא שייטב לו השמועה רעה ההיא, כי הוא ירגיש בעצמו שמתוך כך הוא חוזר בתשובה. וכו'.

רבי יצחק חיים אייזיק אייזן זצ"ל נולד לאביו רבי יהושע העשיל הלוי אייזן זצ"ל בעיר צפת, היה זה כשנתיים לאחר עלייתו של מור אבי רבי יהושע העשיל מעיירת מולדתו שבגליציה ארצה בשנת תרמ"א, שם נטש את הכבוד הגדול שנחל כרבה של ווברניפקה הסמוכה.

לפסגה רמה ביותר הגיעה גדלותו של רבי יצחק איזן בעיני רואיו, ביום שבו ניתכה עליו המכה הנוראה, אסון שהמילים חיוורות מכדי לבטאו, בבת אחת נהרגו לפניו שבעה מבני משפחתו, בנו האהוב העילוי רבי משה יהושע העשיל הי"ד בן עשרים ושמונה שנה היה, וכבר נודע כגאון בנגלה ובנסתר וכעובד ה' בכל נימי נפשו, אשתו של רבי משה - כלתו של רבי יצחק בתיה באשע. בתו של רבי יצחק הכלה רבקה פריידא, בתו ברכה, ונכדותיו בנותיו של רבי משה, הדסה שושנה, דבורה דינה, ונחמה גיטל הי"ד.

או אז מבעד למסך ההסתר, התנשאה דמותו של רבי יצחק אייזיק והאירה באור יקרות, למעלה מיובל שנים חלפו מאז, אך בני התקופה עודם מתחלחלים כאשר הם מתארים את דבקותו ובטחונו בדרגה שאנו במוחותינו נתקשה להבינה.

בספר סיפורים ירושלמיים מובא אותו פרק מופלא בחייו של ר' יצחק אייזיק, במילים הטבולות בדמעות, נחשף בפנינו עולמו הזך, עולם שבו אין שאלות ואין פקפוקים, אין כאב ואין צער, הכל מעמו יתברך, ובגזירת עירין פתגמא.

במעלה המדרגות מעל ה'שטיבל'ך הסמוכים למקוה של מאה שערים היכן שהתגורר ר' אהרן לוינטל, היה מלפנים ביתו של ר' משה אייזן בנו של רבי יצחק אייזן, חלונות הבית

משקיפים מרחוק אל ה"בית הלבן שבשייח' ג'ראח' שם עומדים צלפים ויורים כדורי רובה 'סאטאן' לעבר הבתים.

בחורף תש"ח כאשר גברה הסכנה לשהות בבית, החליט ר' משה להתפנות עם אשתו וילדיו ולעבור אל המרתף של ר' זלמן לייב שטיינר, שכנו של אביו ר' יצחק אייזיק אייזן, המתגורר בקצה השוק של מאה שערים כיום פינת הרחובות עין יעקב עונג שבת.

שלהי החורף, יום יום נופלות על מאה שערים, עשרות מטחי מרגמות מכיוון החומה השלישית, וסכנה להוציא את האף החוצה.

בחול המועד פסח שקטו קצת ההפצצות, יצא ר' משה אל בית החולים של ד"ר וולך, שם שהה הרב דושינסקי ראב"ד ירושלים עקב המלחמה, כדי להבחן אצלו על שולחן ערוך יורה-דעה.

רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל בחן אותו, שבע נחת, וציוה עליו לבוא לאחר פסח לשם קבלת היתר הוראה.

לאחר הפסח הלכו ההפצצות וגברו, לא ניתן היה לצאת מן השיחים ומן המערות, מבול של אש ניתך ארצה ממזרח וממערב, כסבורים היו כל יושבי המקלטים במאה-שערים שכל העיר חרבה והרוסה.

אלא שבין פסח לעצרת, התהלכו שמועות, כי הנה יום בא ושני הצדדים הנלחמים יסכימו להפסקת אש, מה שעתיד להקרא ההפוגה הראשונה.

ביום שלישי פרשת במדבר כ"ג לחודש אייר נדמה היה כי המלחמה הולכת ודועכת, חמק ר' משה מן המרתף של ר' זלמן לייב, והלך רגלי לבית החולים כדי לקבל את כתב הסמיכה מאת הרב דושינסקי ראב"ד ירושלים.

הוא חזר הביתה עם הכתב בידו, שמח ועליז, אה... 'ברוך השם' אמר, רואים אנשים ומכוניות ברחובות, העיר התעוררה לחיים.

לקראת יום רביעי כ"ד אייר נמסר בתקשורת כי הוכרזה הפוגה לשעה שלוש לפנות בוקר, הכל יצאו מן החורים ומן הסדקים איש לא ידע את האמת המרה, כי עדיין הסכנה גדולה ועצומה וכי הכוונה היא באמת לשעה 3 לפי שעון ניו-יורק שהיא השעה 10 לפי השעון המקומי.

בסביבות השעה שבע, מספר האח רבי אברהם אייזן אני נכנס לביתו של אבי, עם בני ביתי, אני מוצא שם את אבי, את אחי, ואת כל בני ביתו של אחי דוד, אך לא ראיתי את אחי משה, לפתע מגיע אחי דוד מהדלת האחורית של הבית.

הכל מתרגשים לכואו הו 'שלום עליכם' בבית שמחה וששון, אחי דוד מבקש לספר את כל הקורות אותו, הכל נאספים אל החדר הקדמי של הבית והנה נכנס גם אחי משה.

היכן היית? שאלתיו, השיב לי, מזה שלושה חודשים לא התפללתי תפילה בציבור מחמת ההפגזות, שמעתי שיש הפוגה, הלכתי להתפלל בציבור, אף חטפתי טבילה לפני התפילה במים הדלוחים שלא הוחלפו זה זמן רב במקוה מאה-שעים.

מכיון ששמעתי כך, מספר ר' אברהם, התקנאתי באחי רבי משה, והלכתי אף אני להתפלל בציבור, אמרתי לאשתי שתכנס עם הילדים לחנות במקומי, ואת סיפורי של משה אשמע בפעם אחרת.

ליד השולחן שעמד בסמוך לפתח המחבר בין שני החדרים הקדמי והאחורי של הבית, התיישבו כולם, אחי משה ישב מול הפתח, כשעל ברכיו התינוקת שלו בת השנה וחצי ברכה תחי' והוא מאכיל אותה, בחדר האחורי על הספה, על יד החלון ישבה אחותי בת ה-12 אף היא ברכה שמה, כשבאותו חדר שיחקו שלושת ילדותיו של אחי משה, הדסה'לע' בת ה-8-

דבורה'לע בת ה-7 ונחמה'לע בת השלש וחצי, האם באשע אשתו של משה, עמדה באותה שעה בחלל הפתח שבין החדרים והקשיבה לסיפורים שבחדר הקדמי, תוך כדי פקחת עין על ילדותיה המשחקות בחדר האחורי, כל שאר בני המשפחה ישבו בצדדים סביב השולחן.

לפתע פילח את האויר פגז שהתעופף מכיוון הר שמואל הנביא, והתנפץ על קימור החלון של החדר האחורי, מול הדלת המפרידה בין החדרים.

אחותי ברכה שישבה על הספה נהרגה במקום מאבני הקיר שנפלו עליה, הבנות הקטנות של אחי משה ששיחקו בחדר נקרעו לגזרים, באשע אשתו של אחי משה, שעמדה בחלל הפתח נפגעה קשה מאד מן ההדף, ואילו בעלה משה שישב מול הפתח ספג רסיס בראש ונפל מת, חור קטנטן נפער במגבעתו הירושלמית.

אבי ר' יצחק אייזיק קם במהירות ממקומו, הקיר העבה החוצץ בין החדרים הגן עליו ועל שאר היושבים שלא כנגד הפתח מפני הרסיסים לראות מה קרה בחדר האחורי.

כניסתו עמדה באשע בפתח, רק הביט בחורבן וביקש לצאת, כבר מצא אותה מוטלת מתה, התינוקת ברכה תחי' שהיתה על ברכיו של אחי משה נותרה עומדת על רגליה בין אביה ואמה המתים, כאילו לא קרה דבר.

המכה להורי הייתה מזעזעת, ששה הרוגים בבת-אחת לא עלינו, בן, בת, כלה, ושלושה נכדים.

גם אחותי רבקה בת ה-20 בחודש אדר שעבר, אמורה הייתה להינשא, קיבלה רסיס אבל לא נהרגה במקום.

ממשיך ומספר ר' אברהם אייזן, כשדמעות רותחות טופחות על לחייו על שבר משפחתו היפה משכבר הימים, בשעת מעשה לא ידעתי מאומה מכל הנעשה, התפללתי לי בנחת בר' נחום'ס שטיבל' תפילת שחרית, תוך אשליה שיש הפוגה.

ר' פנחס וויס התפלל לפני העמוד, לפתע נשמע פיצוץ עז של פגז, שוב פגזים, אין הפוגה, הכל חלצו מהר את התפילין וברחו, אני בא לחנותי ומוצא את ילדתי הקטנה של אחי ברכה'לע, אני שואל את אשתי מה עושה כאן הילדה? אמרה לי כשהיא חיוורת כסיד ואך בקושי דברה, אביך... אביך... הביא אותה הנה, הוא אמר זה כל מה ש... שנשאר... שמרי עליה...

מספר רבי אהרן הויזמן שליט"א איני מסוגל לשכוח את מראהו של ר' יצחק אייזיק, רגעים ספורים לאחר האסון שהכה בהלם את כל בני ירושלים, ראיתיו צועד במהירות ברח' עין יעקב לכיוון בית החולים 'ביקור חולים' לשם נלקחו יקיריו.

הקפטן הירושלמית שלו היתה מוכתמת בדם, וידיו פשוטות לצדדים, כשהתקרבתי שמעתי אומר בקולו הנעים ומקבל את הדין באהבה, צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, צדיק ה' בכל דרכיו.

ממשיך לספר ר' אברהם אייזן, נכנסתי לבית אבי, ראיתי את ההרס ואת הדם, אך לא מצאתי איש. הלכתי למכולת של ר' זלמן, שממול בית הכנסת של חסידי ברסלב, אמרתי לו ספר לי מה קרה? אמר לי לך ל'ביקור חולים' שם תראה הכל.

רצתי לבית החולים ביקור-חולים באתי הישר לחדר המתים, ולעיני נגלה המראה הנורא, ששה חללים בכל הגדלים עטופים בטליתות, ואבי עומד עליהם ואומר תהלים, שאלתי את אבא איפה רבקה שנפצעה? אמר לי למעלה בבית החולים.

נכנסתי דרך השער הראשי שמרחוב שטראוס, פניתי לחדר הראשון מימין, ומצאתי את אחותי מוטלת פצועה במיטה, ואמי עומדת על גבה ומדברת עמה.

פוגש אותי הרופא, שאל אותי רוצה להציל אותה? השבתי בודאי. כתב משהו על נייר ומסר לי, לך מהר, והשג לי בבית מרקחת את הרשום פה.

כמטורף רצתי מבית מרקחת אחד למשנהו וכלום, אין לנו...
אין לנו. באתי לבית מרקחת 'הבריטי' הסמוך לככר ציון, ניהל
אותו יהודי נחמד מאנגליה, מסרתי לו את הפתק, באין לי שום
מושג מה רשום בו, יש לך את זה? ולשמחתי הוא נענה, כן יש
לי, והוא מושיט לי תחבושת סטרילית זה מה שהיה רשום
בפתק.

ריבוננו של עולם, אני בא לבית החולים עם התחבושת, עוד
מוצא את אחותי בין החיים, אך חשה בכי רע, אמי עומדת על
ידה ומדברת אליה, התחזקי רבקה, משה איננו, ובאשע
איננה... ו'... ואחותי עונה אחריה, אם משה איננו, אין לי מה
לעשות כאן.

משה בר דעת היה מאד, והיא היתה מורה, היו להם קשרים
אמיצים, אני רואה את רבקה מורידה את טבעת המתנה
שקיבלה, את שעונה ואת משקפיה, כמי שמתכוננת, ובו ברגע
לוחש לי הרופא, איחרת את המועד.

היכן היה שכלו, כלום לא יכול היה לקרוע רצועת בד מסדין
ולחסום את העורק השותת דם?!!! אמי לא עברה אחר כך
במשך שנים את סף בית החולים הזה.

אני פוכר ידים בצער אימים, יוצא לרחוב כדי להשיג ארונות
קבורה לששת המתים, שמענו שסוחרי העצים 'מן את ברמן'
שברחוב אגריפס תורמים ארונות קבורה לחללים, באותו יום
נפלו בירושלים ארבעים חללים.

באתי לבית המסחר וביקשתי ארונות, אמרו לי הבעלים אין
לנו מי שיבנה את הארונות, קח לך עצים וכלי עבודה ועשה
זאת בעצמך...

עמדתי והכנתי ששה ארונות וסחבתים אחד אחד ל'ביקור
חולים' הגיעה משאית, מילאוה אנשי החברה-קדישא בהמון
ארונות, כשאת הארונות שלנו מעמיסים, אני ואבי, היו אלה
חמישה חברה 'לייט' שהעמיסו את הארונות והובילום לשייח'
באדר, תוך סיכון רב תחת מטר הפגזות.

המשאית התמלאה עד אפס מקום, החמישה נאלצו לשבת על גבי הארונות, ואני ואבי נעמדנו על הקרש שמאחור נאחזנו בשרשראות והמשאית החלה לנוע.

לפתע נשמע הקול עצור... עצור... יש עוד, לדאבון הלב מוציאים גם את אחותי רבקה גם היא נפטרה.

הורדנו שני ארונות, באחד מהם הנחנו שתי ילדות, ובארון הריק את אחותי רבקה.

הזדמן למקום ר' אריה לוין הצדיק הירושלמי, ופתח בהספד מר על חנה ושבעת בניה, הגענו לשייח' באדר והעמדנו את הארונות זה על גבי זה בתוך מחצבה, בטורים של שלשה שלשה, כך נעשה גם עם שאר הארונות, כיסינו אותם במעט עפר וחזרנו הביתה לבכות את מתינו.

יצחק שעקד שבעה מזבחות, ר' יצחק אייזיק אייזן זה, אך סיים לטמון את שבעת ארונות צאצאיו כמו ידיו, בנו ר' אברהם שעשה זאת יחד עמו, רשם על כל ארון את שם הנטמן בעזרת פיסת פחם שמצא במקום, ודאג לכסות אותם בעפר במידת האפשר.

קבר זה זמני הוא, בעוד שנתיים עתידים להעביר את החללים להר המנוחות.

המשאית שהביאה אותם לכאן יחד עם ארבעים ואחד ארונות החללים, כבר חמקה מזמן ונסעה מן המקום, גם חמשת אנשי ה'חברה קדישא' גמרו את עבודתם והלכו, והשניים ר' יצחק אייזיק ובנו ר' אברהם נותרו לבדם סחופים ודווים בשייח' באדר, תחת השמים הפתוחים נתונים לפחדי פצצות העלולות לנחות כאן בכל רגע.

מאגרי נפט רבים של ה"הגנה" פוזרים באיזור זה, והערבים מכוונים את תותחיהם ומרגמותיהם לעבר השטח הזה, כי על כן חולפים הפגזים מעל שערי חסד, ונוחתים דוקא כאן.

צהריי יום רביעי, דממה שוררת מסביב, רק בתיה האחרונים של שכונת שערי חסד מבצבצים על ההר שממול, השמש נוטה למערב והשניים יורדים אל העמק, ושמים פניהם ההרה, אך פוגעים הם בתחילתה של שכונת נחלת אחים שלמרגלות ההר, פורצת הפצצה עזה.

חיש מהר רצים הם לנחלת אחים, ונחבאים חיוורים מרוב פחד בביתה של כורדיה זקנה המרגיעה אותם, ומשקה אותם מים.

ר' ישעיה דבורקס גיסו של ר' אברהם שראה אותם מביתו שבשערי חסד כשעוד קברו את מתייהם, ואך בקושי השיג אותם כשהם כבר חוזרים, נסוג מיד בחזרה במעלה ההר אל כיון ביתו.

חלפה שעה, ורעש הפגזים הפסיק, המשיכו האב והבן בדרכם לשכונת מאה שערים, שותקים ודוממים על האסון הכבד שקרה להם היום.

לאחר הצהרים הגיעו לבית שבמאה שערים, עייפים וכואבים מכדי להיכנס אף לרגע לחדר האחורי לראות את ההרס ואת הדם שהותיר אחריו האסון הגדול, האם מרת חיה לאה, אחות רבי ישראל זאב מינצברג רבה של העיר העתיקה נלקחה עוד לפני הלוויה על ידי בנה ר' דוד לביתו, ור' יצחק אייזיק ובנו ישבו לבדם בבית ובכו.

איש לא בא לנחם את משפחת אייזן הדוויה, המצב בירושלים היה כה קשה, פצצות נפלו ללא הרף ברחובות, וביחוד באיזור זה, ובכלל הכל חששו כי לא יוכלו לעמוד בכאב הנורא, להסתכל בעיניהם של היושבים שבעה על שבעה נפטרים בבת-אחת.

רק אחד בא לנחם, היה זה מי שיהיה לימים האדמו"ר מסלונים, אז ראש הישיבה רבי שלום נח ברזובסקי בעל ה"נתיבות שלום זצ"ל שבא בשליחות המחותן של ר' יצחק אייזיק, האדמו"ר מסלונים דאז, רבי אברהם וינברג, בנו הרה"ח

ר' שמואל משה וינברג ז"ל היה חתנו של ר' יצחק אייזיק אייזן, לנסות ולמצוא מילה שתנחם מעט את האבלים.

כותב ר' אברהם אייזן, (המודיע סיון תשכ"ז) ראש הישיבה מצא את אבא כשהוא מגועל כולו בדם בניו ובנותיו, מכונס בודד בפינתו על רצפת החדר שנשאר לפליטה, עיניו הבוהקות שדרכן להיות עולות ויורדות בשעה שהוא מספר סיפורי צדיקים לרוב כדרכו, מביטות נכחו כשהן קפואות ומאובנות.

דומם נכנס רבי שלום נח, דומם עמד ובלע את אנחותיו, ומייבש דמעותיו, עד שפתח ואמר, מחותננו ר' יצחק אייזיק, אני מנסה למצוא מלים כלשהן לנחמו ואינני מוצא...

לאחר שהיה של דומיה, דומיית מוות, פרץ אבא בבכי פתח ואמר: מחותן, בוודאי זכור לכם מה שמסופר בחובת הלבבות, בשער אהבת ה' (סוף פרק א', ובספר שבט יהודה דף קכ"ב) על יהודי אחד ממגורשי ספרד שהושלך מהאוניה במקום שאין בו ישוב, שם מתו עליו אשתו ושני בניו מרעב, קם בלילה ואמר: אלקי, הרעבתני, ועירום עזבתני, ובמחשכי הלילה הושבתני, ובעוזך וגדלך נשבעתי, אם תשרפני באש לא אוסיף כי אם אהבה אותך, ושמחה בך, הן יקטלני לו איחל. (איוב י"ג ט"ו)

לא אוסיף כי אם אהבה אותך, ושמחה בך, אמר החסיד.

וכך גם רבי יצחק אייזיק, אחר שהוביל לקבורה את שבעת צאצאיו, לא נפגמה אמונתו הטהורה בכהוא זה, את אבלו טמן עמוק בלבו אך צהלתו לא משה מפניו, נפעמים הביטו אחריו בני ירושלים בשעה שהיטב בסעודות ה'מלוח מלכה' משורר בעת סעודות ראש חודש סיפורי הצדיקים נשפכים מפיו כממעין נובע, כאילו אין הוא האב השכול ששבעה מיוצאי חלציו טמונים בקבר עראי, בעמק שייח' באדר.

על פטירת אביו רבי יהושע מסופר סיפור נפלא. בערב שבת י"ט שבט תרע"ח התעלף לפתע בהיותו במקווה במאה שערים, לא חלפו השעות, והוא נכנס כדרכו בשעת צהריים מוקדמת להיכל ביהמ"ד קרלין בירושלים שם הביע את רצונו לגשת ל'עמוד' לתפילת מנחה.

בבית המדרש נכח יהודי נוסף, שבקש אף הוא משום מה לגשת ל'עמוד', נענה רבי יהושע העשיל ואמר אימרה סתומה, וכי אינך יודע שעם מי שהולך עוד מעט ל'שם' אין מתווכחים?!!!

אחר התפילה שב לביתו, הרבנית ריזא ע"ה הדליקה נרות שבת קודש, ויצאה כדרכה אל שכנתה הרבנית של הרה"צ רבי מאטי סופר זצ"ל מששבו בני הבית לקראת סעודת השבת, גילו להפתעתם כי אביהם שוכב מכוסה בטלית ושני נרות דולקים למראשותיו, נשמתו עזבה את גופו במיתת נשיקה.

אך בכך לא הסתיים המעשה, כ"ק האדמו"ר מסלונים שליט"א מספר את ששמע מפי ר' סנדר פריינד שליט"א, אחר פטירתו לא ידעו בניו למתי יש לקבוע את יום היא"צ, שכן בין השמשות היה, התלבטו רבני ירושלים ונטו לומר, שמכיוון שאביהם הדליק בעצמו נרות מראשותיו, כנראה היה זה עדיין מבעוד יום ב"ט שבת...

אך רבי יהושע העשיל בא אל הדיין רבי דוד שובקס זצ"ל ונתגלה אליו בחלומו ואמר לו כאשר בני ר' יצחק אייזיק יבוא וישאלך למתי יש לקבוע את יום היא"צ, תאמר לו ביום כ' שבת שהרי פטירתי בשבת היתה.

אמר לו רבי דוד שובקס זצ"ל תורה לא בשמים היא, כאן הרי פסקו שיום הסתלקותך הוא יום ששי ו"ט שבת שהרי הדלקת הנרות מראשותך מורה על כך.

אך רבי יהושע העשיל לא קיבל את דבריו, ואמר, יעיין גא בספר 'אליה רבה' וימצא כי הצדק עמי, שהרי יש לאדם חזקת חי כל זמן שלא נודע.

התעורר הדיין מהחזיון ותתפעם רוחו, הביט בספר אליה רבה, ומצא אכן כי צדקו דבריו של הנפטר הגדול, והכניס את הספר לתוך שקית הטלית אשר לו.

למחרת כאשר נכנס הדיין רבי דוד לבית הכנסת, ניגש למולו ר' יצחק אייזיק, ושאלו מה אומר הרב למתי אקבע את יום היא"צ של אבי זצ"ל? מיד סיפר לו את המעשה כשהוא אחוז התרגשות ובשעה שסיפר זאת, כך סיפרו לאחר מכן, הוציא את הספר 'אליה רבה' ופתח לפניו בסעיף המדובר.

על רבי יצחק חיים אייזיק אייזן מסופר שבהגיעו לפרוק הקים את ביתו עם זוגתו הראשונה מרת גיטל ע"ה בתו של הרה"צ רבי חיים טליתניק זצ"ל מחשובי חסידי קרלין בירושלים.

השנים נוקפות, ור' יצחק אייזיק וזוגתו טרם נושעו, ביתם ריק וצהלת ילדים אינה נשמעת בין כתליו, הלכו והעתיקו את מקומם לעיר האבות חברון, מטעמים של משנה מקום משנה מזל, ומחמת שהמקום גורם סמוך למנוחתם של האבות והאמהות ישני חברון, שאף הם עברו גורל דומה כאשר נתאווה הקב"ה לתפילתן של צדיקים.

באותה תקופה התגורר בחברון רבי חיים חזקיהו מדיני זצ"ל רבה של העיר ובעל ה"שדי חמד, מאז הגיע ר' יצחק אייזיק לחברון החל להתרועע עם השדי חמד, הוא היה יושב וכותב מפיו איגרות ותשובות, וחלקים מספרו הגדול שדי חמד.

על התקופה שבה שירת את הגאון בעל ה"שדי חמד סיפר כי פעמים רבות שם לב, כי תוך כדי שיחה או דיון, מרכין הגאון את ראשו מתבונן לפתע בריכוז כלפי מטה ומיד מגביה את ראשו, ומקשיב לדברי בן שיחו.

נוהג זה תמוה היה, עד שר' יצחק אייזיק גילה את פשרו.

באחד הימים הבחין בפתקה שבה רשום היה שם הוי"ה הנעוצה בין קפלי גלימתו של הגאון, עתה הבין למפרע על מה ולמה הביט הגאון בכל פעם בו בקש לקיים שויתי ה' לנגדי.

בנוסף כיהן ר' יצחק אייזיק כמלמד דרדקי בתלמוד תורה החברונאי 'מגן אבות' כאשר הניהול הרוחני של הת"ת נתון היה בידיו.

פעם שהגיע עם תלמידיו לביתו של השדי חמד שיבחנו את התלמידים ויעמוד על ידיעותיהם, בסיום המבחן פרץ השדי חמד בככי, כשנרגע אמר השדי חמד בצער, שחבל שאינו מלמד גם את ילדי הספרדים, כי בגישתו המיוחדת היה מובטח שיצליח לעצב את דמותם.

אבל מכיון שרבי יצחק אייזן לימד באידיש, לא יכלו הילדים הספרדים להשתלב בכיתתו ועל כך הצטער בעל השדי חמד.

גם אחרי שובו של ר' יצחק אייזיק ירושלימה המשיך בעבודתו זו, בה ראה עבודת קודש, עשרות בשנים עמד על משמרתו כמג"ש בת"ת וישיבת 'חיי עולם' הוותיק שבירושלים.

בינתיים משעברו למעלה מעשר שנים מאז נישאו ועדיין לא נפקדו החליטו רבי יצחק אייזיק וזוגתו בכאב, כי עליהם לעשות כדברי חז"ל וזרכיהם מעתה יפרדו.

את צעדם עשו מתוך אהבה וחיבה, אך בידיעה כי זהו רצונה של ההשגחה העליונה.

קודם שהלכו לבית הדין להסדיר את הגט ביום י' בסיון תרע"ג, עוד ערכה לו האשה המסורה ארוחה, הגישה לו קפה ועוגה, כפי שנהגה מאז חתונתה.

מספרים הקרובים בהשתאות ואף ר' יצחק אייזיק לא שכח את חסד נעוריה וכפי שהבחינו מקורביו, נהג לשמור את יום היא"צ שלה שאז אמר אחריה 'קדיש' שכן הלכה לבית עולמה ל"ע ערירית בלא שתותיר אחריה צאצאים, יתר על כן ביום מן הימים שמע כי פרנסתה אינה מצויה לה בריווח, מאז דאג לשלוח עבורה כספים לצורך מחייתה.

אחר הקים את ביתו בשנית עם זוגתו הרבנית מרת חיה לאה ע"ה בתו של הרה"צ רבי משה צבי מינצברג זצ"ל.

מילדותו היה רבי יצחק אייזן מסתובב בקרבתם של חסידים ישישים עובדי ה' ותלמידי החכמים, אליהם התוודע בילדותו בצפת, ולאחר מכן בחברון ובירושלים והוא מלקט מאוצרותיהם עובדות והנהגות, אם מהם ומגדולי הדורות שקדמו להם, הדברים ששמע השתמרו ונאצרו בזכרונו המופלא ועד זקנתו מסוגל היה לספר את הדברים כהויתן וכפי ששמעם בעת נתינתם.

אין פלא איפוא כי מחותנו בעל ה"ברכת אברהם מסלונים" התבטא עליו ואמר כאשר ר' יצחק אייזיק הוא המספר של העובדה הרי זוהי עובדה מוסמכת.

פעמים רבות בעיקר בימי שישי או ביומי דהילולא, משחזרים תלמידיו בכמיהה, נהג לספר סיפורי צדיקים, ישבנו לפניו וראינו את הצדיקים שעליהם סיפר, שומעים באוזנינו את הקולות וחיים את הווי המעשה, כשסיים את סיפורו, חלף זמן מה עד שהצלחנו לשוב אל המציאות.

גדולי עולם כמו הרבי ה"בית ישראל" מגור והרבי מטשעבין זצ"ל ועוד, שכל עתותיהם היו קודש לתורה ועבודת השי"ת, נהגו להתרועע עמו בעת זקנתו ולשמוע מפיו בשקיקה את המעשים הרבים שנשתפכו מפיו, בהם שירטט את הליכות חייהם והנהגותיהם של צדיקי הדורות, הם ראו בשיחותיהם עמו שיחת חולין של ת"ח הצריכה לימוד, ולא נלאו מלהגיע אליו שוב ושוב ובלבד שיזכו לשמוע מפיו אמרות שפר ופניני חכמה.

בסוף ימיו כאשר שהה בבני ברק 'בבית אבות ויזניץ' הגיע הרבי בעל ה"בית ישראל לביתו של האדמו"ר בעל ה"אמרי חיים מויזניץ זצ"ל אחר פגישתם עלו הרבי מגור, הרבי האמרי חיים מויזניץ והאדמו"ר מויזניץ בעל הישועות משה, וחתנו כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א שאז סמוך היה על שולחן חותנו, לחדרו של ר' יצחק אייזיק, ובמשך שעה ארוכה ישבו הצדיקים כשהם מתבשמים מניחוחו ושותים בצמא את דבריו.

כאשר כיהן כגבאי בביהמ"ד קרלין, הביע בפניו מאן דהוא תמיהה כיצד לא ראוהו גוער או פוגע במי מהמתפללים כדרכם של גבאים מאז ומעולם? שמעני ענה ר' יצחק אייזיק, במתק לשונו, אמנם על גבאי נגזר כי יהיה יצוק ממתכת, אולם ממתכת ניתן לייצר כפות מזלגות וגם סכינים, אמת ישנם גבאים הנוהגים כסכינים וכמזלגות, אך אני מעדיף לנהוג ככף שאינה דוקרת, אלא מקבלת.

ביום ט' טבת תשכ"ז פסקה שירת חייו של רבי יצחק אייזיק, נשמתו עלתה לגנזי מרומים. בלווית רבת משתתפים בראשות כ"ק האדמו"ר הבית ישראל מגור הרבי מסלונים ועוד, נטמן בהר המנוחות לצדו של קבר בנו ר' משה הי"ד ושאר צאצאיו. ת.נ.צ.ב.ה. (ספר סם חיים שיצא לזכרו)

סיפר המגיד רבי שלום שבדרון זצ"ל (מובא בספר שאל אביך ויגדך) מעשה באחד שהובא עם אביו ואמו, שני אחים ושלוש אחיות, הגיעו לאושוויץ באחד המשלוחים, ולא עבר אלא זמן מועט וכבר עמדו כולם באותו תור רווי אימה של הסלקציה, מי לחיים ומי למוות, שעליו פיקד הצורר ד"ר מנגלה ימ"ש.

כל בני המשפחה ההורים האחים והאחיות הופנו לצד השמאלי אל "מי למוות" ורק הוא האחד מכל בני המשפחה הופנה ימינה, להילקח לכוחות העבודה, שהנאצים השתמשו בהם למטרותיהם האפלות, הוא היהודי שבסיפורנו זה, חסיד גור הנהו 'מרגיש גדול', ותיאורו כיצד זה

זכה להרגיש בקירבת אלוקים שאין כדוגמתה, דוקא בבור צלמות שהקלגסים דחקוהו יחד עם עוד יהודים לתוכו, הוא עדות מופת ליכולת ההתעלות של יהודי גם ברגעים המרים ביותר שבאים עליו וכך סיפר האיש לאחר שניצל ממלתעות הרשע, ומכל התלאות שעדו עליו והגיע לירושלים.

מיד לאחר המיון הנורא, נלקח הוא ביחד עם עוד שבעה עשר אנשים צעירים כדי לצאת לעבודת הכפיה, אבל בטרם ניתן להם ההכשר לעבוד, נצטוו כולם להתפשט מכל בגדיהם, ולקפוץ עירומים לתוך בור של מים שנמהל בכמות גבוהה של 'קרבול' שהוא חומר חיטוי חריף וצורב ביותר, קשה לתאר את הצריבה הנוראה בכל חלקי הגוף, ובמיוחד מחמת החומר שחדר לאזנים ולעינים, כולם קפצו למים ומיד נסו החוצה, ואני אומר היהודי, דוקא במים הצורבים הללו נשארתי לעמוד רגע ארוך והתחלתי למלמל לעצמי.

רבנו של עולם: היו לי אב ואם, שני אחים ושלוש אחיות, ועכשיו אין לי כבר אף אחד, אין אבא, אין אמא, אין אחים, ואין אחיות, אבל עוד נשארתי בבגדים שלי, אלא שעכשיו גם זה כבר אין לי, שהלא הפשיטו אותי מבגדי, נותרתי עירום, ומה עוד נשאר לי? אם כן "מבשרי אחזה אלוה" אם נשארתי בלא כלום רק עם בשרי, כי אז הלא אני רואה אותך רבש"ע, אני אתך ואתה אתי, ואת זה אף אחד לא יוכל לקחת ממני, ואם כן מה חסר לי?...

וברגע שבו חשבתי כך סיים היהודי את סיפורו, התחלתי לחוש תענוג כה גדול, שכמותו לא חשתי בכל ימי חיי.

והנה חביריי לסבל, עומדים בחוץ וצועקים אלי מה אתה עומד ומשתהה למטה שם ב'קרבול' החריף והנורא, מהר צא מהגהינום, ואני עומד וחושב כנ"ל ומתענג בהרגש כי ה' יתברך אתי.

על עוד הרגש נפלא סיפר אותו יהודי, ארבע שנים הייתי באושוויץ, וכמובן עברתי כמו כולם מידה גדושה ונוראה של יסורים, עד ששבעה מדורי גיהנם יכולים להיות רק דמיון לאותו בור תחתיות אשר אליו הושלכנו כולנו, ששה מיליון מבני ישראל כידוע, וחמור עוד יותר היה גורלנו אנו המעט אשר נשארנו בחיים, כאלה עם יסורי המוות בכל

יום ובכל שעה בכל שנות המלחמה, ובכל זאת ועם כל זאת אמר היהודי, הרגשנו בכל השנים הללו קדושה וטהרה כיום כיפורים ארוך בלא הפסק.

בסיום תקופת הזוועה כשהגיעו האמריקאים ואמרו לנו אתם חופשיים אתם בני חורין, אמרתי לעצמי, ארבע שנים היינו פה יום כיפור שנמשך שנים, עכשיו יוצאים אנחנו לעולם הגדול, ומי יודע אלו פנים יהיו לנו!

ואז נעמדתי ליד השער ואמרתי רבוננו של עולם עתה זו נעילה של יום הכיפורים הארוך, לכן מבקש אני אבינו שבשמים פתח לנו עתה שער בעת נעילת שער!!!

ה' נתן וה' לקח

באבות דרבי נתן (פרק י"ד ו') איתא. כשמת בנו של רבן יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לנחמו. נכנס רבי אליעזר וישב לפניו ואמר לפניו, רבי, רצונך אומר דבר אחד לפניך? אמר לו אמור. א"ל, אדם הראשון היה לו בן ומת וקבל עליו תנחומין ומנין שקבל עליו תנחומין? שנאמר: "וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ" (בראשית ד' כ"ה) אף אתה קבל תנחומין. אמר לו, לא די לי שאני מצטער בעצמי, אלא שהזכרת לי צערו של אדם הראשון?

נכנס ר' יהושע וא"ל רצונך אומר דבר אחד לפניך? א"ל אמור. א"ל, איוב היו לו בנים ובנות ומתו כולם ביום אחד וקבל עליהם תנחומין, אף אתה קבל תנחומין. ומנין שקבל איוב תנחומין? שנא' "יִי גַתָּן וַיִּי לְקַח יְהִי שֵׁם יִי מְבָרָךְ" (איוב א כא). א"ל לא די לי שאני מצטער בעצמי אלא שהזכרת לי צערו של איוב?

נכנס ר' יוסי וישב לפניו. א"ל רבי, רצונך אומר דבר אחד לפניך? א"ל אמור. א"ל, אהרן היו לו שני בנים גדולים ומתו שניהם ביום אחד וקבל עליהם תנחומין, שנאמר (ויקרא י' ד') "וַיִּדָּם אֶהֱרֹן" אין שתיקה אלא תנחומין ואף אתה קבל תנחומין. א"ל לא די לי שאני מצטער בעצמי, אלא הזכרתני צערו של אהרן?

נכנס ר"ש וא"ל, רבי רצונך אומר דבר אחד לפניך? א"ל אמור. א"ל, דוד המלך היה לו בן ומת וקבל עליו תנחומין ואף אתה קבל תנחומין. ומנין שקבל דוד תנחומין? שנא' "וַיִּנָּחֶם דָּוִד אֶת בֵּית שְׁבַע אֲשֶׁתוֹ וַיָּבֵא אֵלָיָהּ וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה וַיֵּי אָהָבוֹ": (שמואל ב' י"ב כ"ד) אף אתה רבי קבל תנחומין. א"ל, לא די שאני מצטער בעצמי, אלא שהזכרתני צערו של דוד המלך?

נכנס רבי אלעזר בן עזריה. כיון שראהו, אמר לשמשו טול לפני כלי ולך אחרי לבית המרחץ, לפי שאדם גדול הוא, ואיני יכול לעמוד בו. נכנס וישב לפניו ואמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה. לאדם שהפקיד אצלו המלך פקדון, בכל יום ויום היה בוכה וצועק, ואומר אוי לי, אימתי אצא מן הפקדון הזה בשלום.

אף אתה רבי, היה לך בן, קרא תורה, מקרא, נביאים וכתובים, משנה, הלכות ואגדות, ונפטר מן העולם בלא חטא ויש לך לקבל עליך תנחומים, כשהזרת פקדונך שלם, א"ל, ר' אלעזר בני, נחמתני כדרך שבני אדם מנחמין עכ"ל.

ברור שכל התנאים ניחמו אותו בזה, שכך הוא מנהגו של עולם, וזה לא ניחם את רבי יוחנן, אלא להיפך הוסיפו לו צער על צערו, אבל בדבריו של רבי אלעזר בן עזריה כן היה ניחומים. אמר לו הרי שנולד לך בן זהו פיקדון ממלך מלכי המלכים הקב"ה, וכשהוא נפטר אתה מחזיר את הפקדון, והנה כשאדם מחזיק פקדון הוא אחראי, ובמיוחד פקדון של מלך, וכל יום צועק ומיצר מתי אצא מהפקדון הזה בשלום, וכשהזרת אותו בשלום, כשקרא בתורה, מקרא. נביאים. כתובים. משנה. הלכות ואגדות. ונפטר מן העולם בלא חטא יש לך לקבל תנחומים, שיצאת מהפקדון בשלום.

והנה כל יהודי ויהודי אומר בבקר אלהי נשמה שנתת בי טהורה. אתה מקבל פקדון והיא הנשמה, שהיא חלק אלוה ממעל, אבל צריך להחזירה טהורה כמו שקיבלנו אותה, תנה לו כמו שנתנה לך כמ"ש "וְהָרַחַם תְּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה" (קהלת י"ב ז') אומרת הגמרא (שבת קנב:) תנה לו כמו שנתנה לך. אתה מצווה להחזיר את הנשמה

באותה טהרה, באותה נקיות, באותה צחצוח של חלק אלוה ממעל, תחזיר את הנשמה כשהיא טהורה.

והנה יש להתבונן, כשבעל פקדון בא לבקש את פקדונו מהשומר אזי אם יסרב וינסה השומר למנוע את ההחזרה, הלוא זהו שליחות יד היא, שמועל בפקדונו, כי הפקדון ניתן לו למשמרת, וכשמתרעם כשצריך להחזירה, נמצא דמחשיבה כאילו דבר שלו היא, עד שמונע את ההחזרה, ואדרבה כאשר פותח את ידו ומוכן להחזרה ברצונו החופשית רק כך מגלה דעת למפרע כי כל זמן החזקתו אך כמשמרת ופקדון היה, והראיה כי כשנתבע מחזירו כשומר ולא ח"ו להיפך שנוהג כמנהג בעלות כאדם על שלו, הרי שזה שליחות יד.

והגם שיש פקדון שיש לנו רשות להשתמש בו ברצון הבעלים, האם יעלה על דעת שנתנהג בו בקנין בעלות, הגם שקשה להתנתק ממנו ולהחזירו, האם משום כך נגזול אותו?

ואם כן גם שאנו זוכים לפקדון רב ערך כבנים, ומתקשרים באהבה רבה בלב ונפש ובהמיית הרגש ומתענגים על עוצם חיבת הורים לבניהם, אבל אין זה כ"א כפקדון יקר שנהנה השומר ממנו, ואמנם מקשה על ההתנתקות, אבל ודאי וודאי אין זה סיבה למנוע החזרה, ואדרבה בכך נודה על זמן שהיה הפקדון בידינו, להשתעשע ומה שקיבלנו קיבלנו, ואין על בעלי הפקדון שום תרעומת.

אמרו חז"ל במדרש: (ילקוט שמעוני משלי רמז תתקס"ד) מעשה היה בר' מאיר שהיה יושב במנחה בשבת ודורש ומתו שני בניו, מה עשתה אימן? הניחה שניהם על המטה, ופירשה סדין עליהם.

במוצאי שבת בא רבי מאיר מבית המדרש אמר לה היכן שני בניי? אמרה לו: לבית המדרש הלכו, אמר לה צפיתי בבית המדרש ולא ראיתים? נתנה לו הכוס של הבדלה והבדיל.

חזר ואמר לה היכן שני בניי? אמרה לו פעמים שהלכו למקום פלוני ועכשו הם באים.

הקריבה לפניו לאכול, לאחר שאכל אמרה לו רבי, שאלה יש לי לשאול, א"ל אמרי שאלתך, אמר לו רבי, קודם היום בא אחד ונתן לי פקדון ועכשו בא ליטול, אחזיר לו או לאו?

אמר לה בתי מי שיש לו פקדון אינו צריך להחזיר לרבו?

אמרה לו חוץ מדעתך לא הייתי מחזרת אותו, מה עשתה, תפשה אותו בידו והעלהו לחדר והקריבה אותו למטה, נטלה הסדין מעליהם וראה שניהם מתים מונחים על המטה.

התחיל בוכה ואומר: בני... בני... רבי... רבי, בני בדרך ארץ, ורבי שהיו מאירין עיני בתורתן, באותה שעה אמרה ליה רבי לא כך אמרת לי שאנו צריכין להחזיר פקדון לרבו, כך ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך, א"ר חנינא בדבר זה נחמתו ונתישבה דעתו לכך נאמר אשת חיל מי ימצא.

מסופר על הצדיק רבי נחום מהורדנא זצ"ל שפגעה בו מדת הדין פעמים רבות, כי מתו בניו יוצאי חלציו על פניו, ויצטער הצדיק מאד, אף אם חיה נפשות רבות בתפלתו, נפש בניו לא חיה, ותתאונן עליו אשתו הראשונה במר נפש, וידום הצדיק ויקבל באהבה ולא ענה דבר.

אך אחרי אשר עברו ימי האבל, דיבר על לבה דברים טובים דברים נחומים, ויאמר הטוב אני מאהרן קדוש ה' אשר מתו בניו הצדיקים נדב ואביהוא בחייו? או הטוב אני מרבי יוחנן שמתו עליו עשרה בנים הלא קראת ב'צאינה וראינה' מאמר חז"ל (ברכות ה:): דין גרמא דעשיראה ביר, (זה העצם של בני העשירי שמת) בקרובי ה' יקדש שמו הגדול והקדוש, וזאת היא לנו לכפרת עון כי רבות חטאנו לפניו.

מלבד זאת נגלו לה' כל תעלומות עד סוף כל הדורות, ולו ידע כי מיוצאי חלציהם יצא פרי צדיק פרח שושן וענפי הדס, אז לא בא הכורת עלימו, אך גלוי וידוע לפני כסא כבודו כי לא יצא צדיק קדוש ממעיהם, ברוך המקום שלקחם השמימה ויקטפם בעודם באבם, ועלינו לקבל באהבה וברצון את מוסר ה' ולהודות לשמו, כי בנינו יורשי גן עדן הם, ותשבע בצחצחות נפשם בין צדיקי עולם, ונשמתם תתענג על נועם ה' יהי שמו הגדול מבורך.

כאשר מת על הצדיק בנו השבעה עשר רח"ל, באו רבים לנחמו, ויהי דברו כי האיש המאמין והחרד עליו לקבל באהבה את כל היסורים והצרות הבאים עליו.

ועוד הוא צריך לשמוח עליהם, כי את אשר יאהב ה' יוכיח, וזהו סימן טוב לו, בכל זאת עליו לבקש את ה' כי לימים הבאים לא יביא עליו ה' עוד צרות ויסורים, אולי ח"ו יחלש כח בטחונו ואמר למשל, אם יתרחב מסחרו של איש, אז ירוה נחת, בכל זאת האיש המבין ישמר מזה, כי לפעמים מרוב התרחבות והתפתחות מסחרו, יוכל לבוא במצוקת כסף ולעשות שמיטה לנושיו (פשיטת רגל).

ובדרך זה באר את דברי בן ישי בתהלים (כ"ה י"ז) "צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ" הצרות נתנו הרחבה ללבי, כי זהו סימן טוב לי, בכל זאת אתחנן לפניך, כי לעתיד "מִמְצוֹקוֹתֵי הוֹצִיאֵנִי": תשמרני לבל אבוא חלילה לידי מצוקה.

ליל שבת קודש בביתו של הצדיק הירושלמי ר' אריה לוי, על יד הנרות ישבה הרבנית צפורה חנה והתפללה.

חן וטוהר נשקפו מפניה האצילות, בכפות ידיה כסתה את עיניה, והיו בני הבית רגילים לומר, מי שלא ראה את הרבנית בתפילתה לא ידע תפילה מהי.

הפעם ביקשה והתחננה בדמעות שליש על בנה הפעוט שהיה חולה אנוש. בפינת החדר שכב הבן, גופו היה כחוש ופניו חוורות, אנא אלקים שלח רפואה שלימה לבני, קראה האם בתחינה.

הימים היו ימי מלחמת העולם הראשונה, אנשים רבים מתו ברעב הקשה, ששרר בארץ ישראל, וילדים רבים הלכו לעולמם במגפות ובמחלות שונות שהתפשטו במהירות מבית לבית.

אחת המגפות הללו פגעה גם בילדה הקטן, מפעם לפעם נגשה הרבנית למיטת הפעוט וטפלה בו במסירות רבה בפרוטותיה האחרונות, קנתה מעט חלב עזים והשקתה את

הילד הרך. אך המחלה גברה, הרופא שהוזעק בליל שבת קודש לבית, הפטיר בלחש אין לנו כבר מה לעשות רק האלקים יכול לעזור.

בשבת בבוקר החזיר הילד את נשמתו ליוצרה, נצבה הרבנית ליד מטת בנה האהוב ונשכה את שפתותיה, לא היא לא תבכה... הן שבת קודש היום... היא תתאפק תתגבר הרי אסור לבכות בשבת, בכוחות על אנושיים חיזקה את בני הבית ניחמה ועודדה, שבת היום קראה מפעם לפעם.

מביתו של ר' אריה נשמעו זמירות השבת כרגיל, גם לשכנתה שנקשה במקרה על דלת הבית לא סיפרה דבר שבת! ואיך אצער את השכנים הסבירה הרבנית לאחר מכן לבני ביתה.

רק משיצאה השבת, הרשתה לעצמה להתאבל לעצמה על בנה מחמדה האהוב שנלקח ממנה.

לא היה זה הבן היחיד ששיכלו ר' אריה ואשתו, עוד שלשה ילדים נלקחו מהם בימי מלחמת העולם הראשונה במגפות וברעב, ובגבורה מיוחדת הצדיקו עליהם את הדין, ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך אמרה הרבנית, ועודדה את בני ביתה.

אך כשנפטר הבן אברהם בנימין בן שנה וחצי היה קשה מאד להתנחם עליו, ילד פלא הוא אמרו עליו הבריות בהשתאות, בודאי לגדולות נוצר, ואכן הילד היה בבחינת פלא ממש. כשנולד חשו כולם כי הבית התמלא אורה בעודו בן חדשים ספורים החל לדבר, כשגדל מעט היתה הבנתו כשל נער גדול ממש, כל מי ששמע אותו היה משתומם למשמע אזניו בעודו רך בן תשעה חדשים היה מברך ברכת שהכל בקדושה וטהרה, ורק לאחר מכן גמע את חלב אמו, כך כתב אביו בדברי הספד עליו.

אך האוצר היקר הזה שניתן לר' אריה ולאשתו נלקח מהם לאחר שנה וחצי.

כשישבו שבעה על בנם יקירם זה, נכנסו לפתע שתי נשים עולות חדשות מרוסיה לנחם את הרבנית, באותה עת היתה הרבנית שקועה בתפילה, פניה היו שלוות כפני מלאך, בדבקות וברגש שפכה לבה לפני בורא עולם.

הביטו בה שתי הנשים ונדהמו, מעולם לא שמעו תפילה כזו, השלוחה שהיתה נסוכה על פניה בעצם ימי השבעה הפליאה אותן במיוחד, איך זה יכול להיות שהיא שפויה בדעתה אמרה האחת לחברתה בשפה הרוסית...

חברתה נענעה בראשה, נדמה לי כי הצדק עמך, מעולם לא נתקלתי באשה כה שלוחה בימי השבעה.

הרבנית כבר סיימה את תפילתה, והשתים המשיכו עוד לדבר ביניהן על הרבנית, אבל הרבנית הבינה רוסית היא שמעה הכל, ולאחר מכן הפטירה בלחש, שפויה אני בדעתי נשים יקרות, אך דענה... לכן מקבלת אני את גזר הדין באהבה אילו זכיתי היה בני היקר לומד בישיבה של מטה, משלא זכיתי ילמד בני בישיבה של מעלה.

הרכינו הנשים ראשן, עתה תפסו היטב מי היא האשה היושבת מולן, בגדלות כזו לא נתקלו מעולם.

מסופר על רבי יצחק אלתר, בנו של האמרי אמת מגור, שנפטר בדמי ימיו בערב שבת קדש פרשת וירא לפנות ערב.

במשך השבת לא היה ניכר שינוי על פניו הק' של אביו האמרי אמת, ואף בשולחנו הטהור אמר דברי תורה על הפסוק "קח נָא אֶת בְּנֵךְ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אֶהְיֶה אֵת יִצְחָק" (בראשית כ"ב ב')

כשיצאה שבת קדש, התיישב האמרי אמת על הקרקע שבעה, ולא היה בידי מקורביו להשיב את רוחו, גם כשהגיעו גדולים וצדיקים מפולין לא הצליחו להשקיט את סערת רוחו ואת ליבו הנשבר.

עד שהגיע יהודי אחד פשוט ממדינת הונגריה, ואמר: רבי קדוש! הרי אמרו חז"ל (מגילה ל"א:) סתירת זקנים בנין, ובניין נערים סתירה, ואם בזקן בשר ודם אמרו כן, קל וחומר גבי הקב"ה שהוא זקן מלא רחמים, ודאי שסתירתו איננה אלא בניין מפואר.

מיד הרים האמרי אמת את עיניו ותחי רוחו מאותה שעה, ואמר: יהודי זה ניחם אותי.

האדמו"ר מצאנז' בעל השפע חיים' זצ"ל סיפר, כשפרצה המלחמה הייתי רב בקלויז' שבהונגריה, משם הובילוני הנאצים למחנה ההשמדה באושוויץ, בו השמדה כל משפחתו אשתי ואחד עשר ילדיו.

בנו הגדול ר' חנניה יום טוב ליפא, אשר האדמו"ר זי"ע התבטא עליו בני ליפאלי' ידע את כל שו"ת 'חתם סופר' בעל פה.

והיה עובד ה' מופלג, תפלותיו היו באש להבה ובהשתפכות הנפש, אותו ליפאלי הי"ד זכה לעבור את ימי המלחמה בחיים, אולם מחמת מחלת טיפוס קשה בה לקה, התעלה במעלות קדושים לאחר השחרור.

האדמו"ר זי"ע אשר שהה לאחר המלחמה בבית החולים בגין מחלת טיפוס הגיעה אליו עצם השמועה הכואבת והמחרידה, כי בנו בכורו אהובו, אשר נפשו היתה קשורה בנפשו שנתר שריד יחיד לאחר המלחמה מכל ביתו, נתעלה אף הוא במעלות קדושים וטהורים

האדמו"ר זי"ע התרומם ממטת חליו, לכש את בגדו העליון, חבש כובעו וחגר אבנטו, וברך בקול נרגש 'ברכת דיין האמת' בשם ומלכות כשהוא קורא בקול גדול שהדהד מקצה בית החולים ועד קצהו, שאין בלבו אף שמץ של קובלנא או קושיא אחר משפטיו של הצור תמים פעלו, והוא מקבל את כל גזרותיו באהבה.

כתב בספר מנורת המאור (פרק י"ד לשמוח בחלקו עמ' 245) מעשה ברופא, שקצף עליו המלך, וישם אותו בכלא, במקום צר כקבר. ויאסרהו בנחושתיים, וישם עול ברזל על צוארו, ויפשט אותו בגדיו, וילבישהו בלויי סחבות מן הצמר הקשה. וצוה לתת לו דבר יום ביומו, ככר לחם שעורים, ומלא כף מלח, וקיתון מים, ושלא להוסיף עליהם דבר.

וצוה המלך לנצבים עליו בבית הכלא, לכתוב כל דבריו ולהגיד אותם למלך, כי היה חכם גדול, ולא היה מדבר שום דבר, כי אם בחכמות. עשה ימים רבים בבית האסורים, ולא שמעו מפיו אפילו אות אחת, אלא היה יושב ושותק.

לאחר ימים, צוה המלך לקרוביו ולמיודעיו של אותו חכם ללכת לבית האסורים לבקרו, ולדבר עמו, ולשמוע דבריו, ולהעתיק אותם, ולספר אותם אל המלך.

נכנסו אצלו, ואמרו לו, אדוננו, רואים אנחנו צרת נפשך בבית הכלא הצר הזה שאתה אסור בו, וענוי רגליך בכבלים שעליהם, ובעול הכבד שעל צוארך, ואתה רעב וצמא וערום, והקיפוך כל אלה הייסורין, ואנחנו תמהים מזיו פניך איך לא נשתנה, ומבשרך איך לא נכחש, ומכחך איך לא כשל?

אמר להם, והלא רופא אני, ואיכה אני מרפא לבני אדם ולא הייתי מוצא לנפשי רפואה. לקחתי שבעה סמין וערבתני אותן ותקנתי מהן שקוי, ואני שותה ממנו מעט בכל יום ויום, וזהו שהעמידני בכחי ולא נשתנו פני.

אמרו לו, ספר לנו אותן הסמין שאמרת, ואם יקרה לנו, או לאחד ממנו, ייסורין קשין כאלו, נעשה מהם שקוי ונשתה ממנו, כדי שלא נמות בצרת נפשנו.

אמר להם. הסם הראשון, הבטחון בהב"ה, שהוא, ית' שמו ויתעלה הדרו, יכול להציל אותו מצרות רעות ורבות, כ"ש מאלו, ומיד המלך יכול להצילם, כי "פְּלִגֵי מַיִם לֵב מֶלֶךְ בְּיַד יי' עַל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִטְנֶנּוּ":

הסם הב'. התקוה והתוחלת, והם שתי מדות טובות לעשות אותן. כל מי שסבבוהו ייסורין והקיפוהו תלאות, יקוה ויוחיל התשועה בכל יום, כדי שלא יאבד בצרתו.

הסם הג'. ידעתי כי חטאי גרם צרתי, ובעוני נלכדתי בפח מוקשי, ופשעי הרחיקו הטוב ממני. והואיל ואני הייתי סבה לרעתי, למה אלון ואתרעם, והייתי חוטא לנפשי.

הסם הד'. אם לא אוחיל על צרותי, מה אעשה, היש בידי דבר לעשות. גזרת מלך היא עלי, ומה תועיל התלונה, ולמה אקוץ במוסר השם ית' ובתוכחותיו, למה אמות בלא עתי.

הסם הה'. ידעתי כי לטובתי הב"ה מייסר אותי, כדי למרק ממני עונותי בעולם הזה ואזכה לחיי העולם הבא. שכל המדוכה בייסורין בעולם הזה, הוא נוחל העולם הבא.

הסם הו'. שאני שמח בחלקי, ומודה ומשבח להב"ה. כי אפשר להיות בצרות רעות מאלו. אם אני עתה מעונה בכבלי ברזל, אפשר שהיו מענים אותי בענוי קשה מזה, וכו'. אם מאכלי עתה לחם של שעורים, אפשר שלא היו נותנין לי לחם כלל, לא של חטים ולא של שעורים. אם מימי במדה, אפשר שלא היו לי נותנין מים כלל. אם מלבושי צמר, אפשר שהיו מניחין אותי ערום. ועוד שיש ייסורין הולכים וגדלים, שנא' "בִּבְקָר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עָרֵב וּבְעָרֵב תֹּאמַר מִי יִתֵּן בִּקָּר" (דברים כ"ח ס"ז) ר"ל ערב של אתמול ובקר של אתמול, שהיו הייסורין הולכים וגדלים והיה מתאוה למפרע, כלומר, בבקר יאמר, יותר בטוב הייתי אתמול בערב, ובערב יאמר, יותר בטוב הייתי בבקר מעתה, אבל ייסורי אלו, לא הוסיפו על מה שהיו בראשונה, ואיכה אתרעם.

הסם הז'. ידעתי כי תשועת השם כהרף עין, ולא קצרה ידו מהושיע, והוא ית' שמו יכול להוציאני ממצוקותי.

מיד הלכו וספרו למלך, והוציאו מבית האסורים, ועשה לו כבוד גדול.

מעלת לימוד התורה ביחס לשאר המצוות

אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א): על המשנה "ותלמוד תורה כנגד כולם" כל מצוותיה של תורה, אינן שוות לדבר אחד של תורה". ובאר הגר"א דהיינו למילה אחת של תורה. דהיינו שכל המצוות ביחד לא שוות ללימוד התורה.

וכך כתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ג). אין לך מצוה בכל המצוות כולן, שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות כולן.

מעלת לימוד התורה בשבת

כתב המקובל החסיד הרב רחמים שרים זצ"ל תלמידו של גאון המקובלים בירושלים הרב שאול חיים דוויק הכהן זיע"א בספרו שערי דרך החיים (ח"ג סימן קצה) וז"ל ושמענו מפי הרב יוסף חיים (הבן איש חי) שהלומד בשבת עולה י"ז אלף פעמים על החול מפי מגידי אמת עכ"ד.

וכתב בספר שיבת ציון (ח"ב רלג, להרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א): א"ל מו"א המקובל רבי סלמן מוצפי זצ"ל שצריך לומר י"ז אלף רבוא כי כך שמע מפי חכמי הקבלה שבירושלים (וזאת עפ"י הכתוב בספר עץ חיים למהרח"ו ובתקוני הזהר ועוד)

ואם כן 17 אלף ריבוא הוא מאה שבעים מליון. לפי זה לימוד תורה של שעה אחת בשבת, שווה כמאה שבעים מליון שעות של חול".

ומה שכתב הבן איש חי (שנה ב בהקדמה לפרשת שמות) ששעה אחת בשבת שווה כאלף שעות בחול, אמר לו אביו זצ"ל שהוא לאו דוקא ובדרך הפלגה כתב כן, (כמו שאומרים 'חמץ אפילו באלף לא בטל', ובאמת שגם ביותר מאלף, אינו בטל).

חוברת זו שהנך אוחז בידך, נקראת בשקיקה על ידי כל שכבות הציבור, ורבים מוסרים מהם דרשות לציבור. ויש ביקוש להגדיל את התפוצה, כי אין הקומץ משיביע את הארי.

בסכום של 100 ₪ ניתן להדפיס כ-40 חוברות והנך שותף בזיכוי הרבים. של מאות שעות של לימוד תורה בשבת קודש, והכל יהיה נזקף לזכותך.

להקדשת חוברות

עם הנצחה לעילוי נשמת או לברכה

במחיר עלות ניתן להתקשר 054-8428679